

73

73.

Kaart B 10

Lourdesgrot

Bloeistraat 35 – Anderlecht

🚌 46 (Neerpede)

In tegenstelling tot de vrij natuurgrotte van Jette vormt de Lourdesgrot van Anderlecht een kleinere en naïevere, om niet te zeggen onbeholpen versie van het beroemde Franse bedevaartsoord. De bakstenen structuur, bedekt met een dikke laag cement in nabootsing van de grot van Masabielle, kent nog altijd een zeker succes bij de gelovigen, zoals blijkt uit de vele brandende kaarsen. Vermoedelijk is deze bijzondere gebedsplaats gebouwd tijdens de Eerste Wereldoorlog, toen de wijk ook voorzien werd van een kerk (Sint-Gerardus Magella gebouwd in 1914) en een school, deze laatste eveneens gelegen in de Bloeistraat.

74.

Kaart D 9

Academie voor Beeldende Kunsten Anderlecht – voormalige woning Vandenpeereboom

Dapperheidsplein 17 – Anderlecht

🕒 enkel za van 10u tot 18u

📍 lijn 5 (Sint-Guido)

🏠 81 (Sint-Guido)

🚗 46-49 (Sint-Guido)

Via een voorgebouw met portiek in neo-LodewijkXVstijl komt men op de binnenkoer van een woning neo-Vlaamse-renaissancestijl. De opdrachtgever van dit historiserende geheel was Jules Vandenpeereboom, minister van Spoorwegen, Posterijen en Telegrafie. Architect François Malfait ontwierp de plannen in 1890 en het gebouw werd opgetrokken op een met dat doel aangekocht terrein tegenover

de collegiale Sint-Pieter en Sint-Guido. De kleine kanunnikenwoning uit de 16de eeuw die hier stond, werd methodisch afgebroken maar de renaissancestijl ervan werd door de nieuwbouw nauwgezet gerespecteerd. De woning gaf onderdak aan de omvangrijke verzameling meubels en kunstwerken van de minister die ze bij zijn dood in 1917 aan de Belgische Staat naliet. Uit deze periode is een rijke interieurdecoratie bewaard met diverse gotische schouwen in natuursteen en gesculpteerde consoles van hoge kwaliteit die her en der werden gerecupereerd. Sinds 1979 wordt de woning Vandenpeereboom gebruikt door de Academie voor Beeldende Kunsten Anderlecht die ook de aanpalende vroegere drukkerij heeft ingenomen. (B 28/02/2002)

Bezoek aan de ateliers steenkappen en keramiek met demonstraties.

74

75.

Kaart D 9

Collegiale Sint-Pieter en Sint-Guido

Dapperheidsplein – Anderlecht

🕒 za van 14u tot 16u
zo van 12u tot 16u

🚊 lijn 5 (Sint-Guido)

🚏 81 (Sint-Guido)

🚍 46-49 (Sint-Guido)

De collegiale Sint-Pieter en Sint-Guido, opgetrokken in steen van Avesnes en Dilbeek vanaf de tweede helft van de 14de eeuw, is een van de mooiste kerken in Brabantse gotiek van het Brussels Gewest. Dit is ongetwijfeld te danken aan de inbreng van twee befaamde architecten uit die tijd: Jan Van Ruysbroeck, auteur van de toren van het Brusselse stadhuis, voor het koor, en Matthijs Keldermans voor de toren die onvoltooid bleef. Pas in 1898 werd de toren bekroond met een spits naar het ontwerp van architect Jules-Jacques van Ysendyck. Het huidige gotische bouwwerk vervangt een romaanse kerk waarvan nog enkele resten overblijven en een crypte die van het einde van de 11de eeuw dateert en onder het koor ligt. Het interieur van de collegiale is opmerkelijk homogeen. Zoulen met koolbladkapitelen leiden naar het koor dat relatief diep is omdat het de koerstoelen van de kanunniken bevatte. De kerk is rijk aan kunstwerken, waaronder een reeks uitzonderlijke muurschilderingen, meerdere grafmonumenten en drie kostbare gotische beelden in steen van Avesnes die ooit het portaal sierden. (B 25/10/1938)

Activiteit “De stenen van de collegiale Sint-Pieter-en-Sint-Guido”
(zie kadertekst hiernaast).

75

Activiteit

De stenen van de collegiale Sint-Pieter-en-Sint-Guido

De bouw van de collegiale Sint-Pieter-en-Sint-Guido strekt zich uit over meerdere eeuwen. Sommige delen zijn romaans, andere gotisch of neogotisch. Elke van deze periodes kenmerkt zich door een andere bewerkingswijze van de steen. Dankzij een subtiele analyse van de stenen en de daarop nagelaten sporen door de werktuigen die de steenhouders gebruikten, is men erin geslaagd de verschillende bouwfases van de kerk van elkaar te onderscheiden. Deze uitzonderlijke rondleiding laat u dit opmerkelijke gebouw ontdekken (en begrijpen) vanuit een ongebruikelijke invalshoek: de studie van het metselwerk en de verschillende soorten steenbewerking. U krijgt ook de gelegenheid enkele merkwaardige stenen elementen te ontdekken zoals het “graf van Sint-Guido”, de vier geheimzinnige zuilen in ijzerzandsteen en de trap treden met de merktekens van de meester-steenhouders.

🕒 zondag om 14u

📍 plaats: collegiale Sint-Pieter-en-Sint-Guido, Dapperheidsplein in Anderlecht – kaart D 9

🚊 lijn 5 (Sint-Guido)

🚏 81 (Sint-Guido)

🚍 46-49 (Sint-Guido)

📞 reserveren verplicht op nummer 02/522.22.14 (dinsdag tot vrijdag van 10u tot 12u) of per e-mail (toerisme@anderlecht.irisnet.be). Maximum 25 personen per bezoek.

Op initiatief van het Schepenambt van Cultuur en van Monumenten en Landschappen van Anderlecht, met de medewerking van Frans Doperé en de kerkfabriek van de collegiale Sint-Pieter-en-Sint-Guido.

76.

Kaart D 6

Kerkhof van Sint-Jans-Molenbeek

Gentse Steenweg 76
Sint-Jans-Molenbeek

🕒 za en zo van 8u tot 17u

🚶 82 (Kerkhof van Molenbeek)

🚗 49 (Kerkhof van Molenbeek)

Na de beslissing van het gemeentebestuur om het parochiekerkhof rond de Sint-Jan-de-Doperkerk te sluiten, moest er een nieuwe begraafplaats voor de inwoners van Sint-Jans-Molenbeek worden aangelegd. Deze werd op 16 augustus 1864 in gebruik genomen. De aartsbisschop, die tegen deze verhuizing gekant was, verbood de pastoor het nieuwe kerkhof in te wijden zodat de eerste overledenen in ongewijde grond werden begraven! Bakstenen paviljoenen en stenen pijlers bekroond met urnen met drapering flankeren de ingang. In het perspectief bemerkt men de graf galerijen waarvan het U-vormige grondplan gedomineerd wordt door het silhouet van een veelhoekig stiltepaviljoen in classicistische stijl. Het monument voor de binnenschippers herinnert aan het nabijgele-

76

gen kanaal terwijl het monument van de steenhouders Paternotte-De Neufbourg, bekroond met urne met drapering, eer bewijst aan een beroep dat rechtstreeks verband houdt met de wereld van de overledenen. Al wandelend tussen de graven komt men langs de hardstenen grafzuil van Sander Pierron, auteur van de *Histoire illustrée de la Forêt de Soignes*, het zandstenen monument in art-nouveaustijl van componist Jan Frantz De Mol, een klaagvrouw van beeldhouwer Georges Vandevoorde op een trapeziumvormig

voetstuk in travertijn dat het graf van de echtgenoten Verrept-Dekeyzer markeert, de door Victor Horta ontworpen grafzuil voor Anatole des Cressonnières of nog de neoclassicistische sarcofaag van de familie Laeremans. (B 22/03/2007)

Rondleidingen op zaterdag en zondag om 11u en 14u (vertrek voor het kasteel Karreveld, J. de la Hoeselaan 2 in Sint-Jans-Molenbeek). Met de medewerking van de Heemkundige Kring Molenbecca.

👁️ Tentoonstelling

Sprekende stenen

Deze tentoonstelling neemt u mee op een imaginaire reis naar de Hallepoort en de Collegiale Sint-Pieter-en-Sint-Guidokerk met steen als gemeenschappelijk thema. Twee sites, twee functies, twee bouwwerken waarvan de steen de geschiedenis vertelt. Aansluitend op het bezoek zijn er activiteiten om de steen te ontdekken in al zijn vormen!

🕒 zaterdag en zondag van 13u tot 18u (animatie voor gezinnen op zondag om 14u30, enkel in het Frans).

📍 plaats: Infor-Femmes, Clemenceaulaan 23 in Anderlecht – kaart F 8

🚶 lijnen 2-6 (Clemenceau)

🚶 81 (Raad)

🚶 46 (Clemenceau)

Tentoonstelling open van 18 september tot 19 oktober 2010, maandag tot vrijdag van 9u tot 16u.

Met de medewerking van Infor-Femmes.

👁️ Tentoonstelling

Mijnheer Steen vertelt over Sint-Jans-Molenbeek

Bekende architecten hebben het stedelijke landschap van ons gewest geboetseerd en inspiratie geput uit de verschillende Belgische en buitenlandse stromingen van de 19de en 20ste eeuw. Sommigen van hen waren werkzaam in Sint-Jans-Molenbeek. De tentoonstelling is zeer gevarieerd en toont gebouwen uit verschillende stijlperiodes – art nouveau, art deco, modernisme – en ook tuinvijken.

🕒 zaterdag en zondag van 10u tot 17u

📍 plaats: Kasteel Karreveld, J. de la Hoeselaan 32 in Sint-Jans-Molenbeek – kaart D 6

🚶 lijn 6 (Ossegem)

🚶 82 (Karreveld)

🚶 20-49 (Bastogne)

Met de medewerking van de Lokale Heemkundige Kring Molenbecca.

77

77. Kaart F 7

Gemeentehuis van Sint-Jans-Molenbeek

*Graaf van Vlaanderenstraat 20
Sint-Jans-Molenbeek*

🕒 za en zo van 10u tot 15u

🚊 lijnen 1-5 (Graaf van Vlaanderen)

🚋 51 (Vlaamsepoort)

🚗 89 (Paal)

Voor de bouw van een nieuw gemeentehuis deed het gemeentebestuur van Sint-Jans-Molenbeek een beroep op architect Jean-Baptiste Janssens, directeur van de dienst Werken van de gemeente. De bouwwerken gingen van start in 1887 en twee jaar later konden de gemeentediensten eindelijk verhuizen uit de bouwvallige lokalen waar ze sinds 1861 gevestigd waren. Het nieuwe gemeentehuis, opgetrokken in eclectische stijl, heeft een gevelbekleding van Gobertangesteente met enkele gesculpteerde hardstenen versierin-

gen. De ingang bevindt zich in de hoek-toren die een kolossale zuilenportiek heeft en bekleed is met een koepel van grijsgroen geoxideerd koper. De voor het publiek toegankelijke diensten liggen op de benedenverdieping terwijl de gemeenteraadzaal en de kabinetten van de burgemeester en de schepen op de verdieping liggen die toegankelijk is via een monumentaal trappenhuis met echt en imitatiemarmar. De geschilderde taferelen op het ronde plafond in het kabinet van de burgemeester zijn van de Brusselse kunstenaar Amédée Lynen die ook diverse versieringen realiseerde in de raadzaal. (B 13/04/1995)

Rondleidingen met toegang tot de schepenzaal, het kabinet van de burgemeester en het kabinet van de gemeentesecretaris, zaterdag en zondag om 10u en 14u. In samenwerking met de dienst Franse Cultuur van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek.

78. Kaart F 7

Académie de Dessin et des Arts visuels van Sint-Jans-Molenbeek

*Mommaertsstraat 2A
Sint-Jans-Molenbeek*

🕒 za en zo van 10u tot 16u

🚊 lijnen 2-6 (Ribaucourt)

🚋 51 (Ribaucourt)

🚗 89 (Ribaucourt)

De (Franstalige) tekenacademie van Sint-Jans-Molenbeek ligt achter een eclectische gevel van hardsteen, witsteen en baksteen. Architect Joachim Benoît realiseerde met dit ontwerp een opmerkelijke ruimte-indeling. Dit was geen gemakkelijke opdracht want de talrijke klaslokalen moesten worden ingepast op een ruimte die bijzonder beperkt was. Benoît, een leerling van Poelaert, werkte een plan uit in de vorm van een omgekeerde T waardoor alle klassen uitkwamen op de grote overdekte speelplaats. Een monumentale trap in wit marmar

78

verbindt het voorportaal met de galerij op de verdieping. De oprichting van de tekenacademie in 1865 beantwoordde aan de behoefte van de bedrijven om ter plaatse te kunnen beschikken over geschoolde ambachtshulpe. Zoals men weet kende de gemeente Molenbeek in die periode immers een snelle industriële ontwikkeling. De werkzaamheden werden bekrachtigd door het decreet van 27 augustus 1878. Het nieuwe gebouw

met fronton waarin het gemeentewapen prijkt werd in 1880 geopend. Vandaag volgen er bijna 500 leerlingen les in de verschillende ateliers. (B 18/07/1996)

Rondleidingen zaterdag en zondag om 10u30, 12u30 en 14u30.

Demonstraties steenhouwen en restauratie van beeldhouwwerk.

Informatiefolder verkrijgbaar.

79

79. Kaart F 6

Sint-Remigiuskerk

*Jubelfeestlaan 41
Sint-Jans-Molenbeek*

za en zo van 10u tot 18u

lijnen 2-6 (Ribaucourt)

51 (Jubelfeest)

De eerste steen van de Sint-Remigiuskerk werd gelegd op 20 mei 1907. Het betreft een imposant gebouw in neogotische stijl met een zeer slanke laterale klokkentoren. De gevel met uitstekend portaal heeft een zeer groot spitsboogvenster en wordt geflankeerd door twee torentjes met blinde bogen die herhaald worden in de torentjes in het bovenste gedeelte van de klokkentoren. Het ontwerp van architect Veraart werd minutieus uitgevoerd, ook wat de materialen betreft. Zo werd er onder meer blauwe leisteen van Chimay gebruikt voor de daken en keramiektegels van Jurbise voor de vloer-

ren. De gevel in breukstenen van zandsteen verbergt een interieur dat opvalt door zijn majestueuze weidsheid en verlicht wordt door een mooi geheel van glasramen uitgevoerd door de gebroeders Timmermans in de jaren 1950. De Sint-Remigiuskerk is ongetwijfeld een van de mooiste neogotische kerken van Brussel.

Uitleg over het gebouw, zijn bouw en de gebruikte materialen op zaterdag om 10u, 11u, 12u, 13u, 14u, 15u, 16u en 17u en op zondag om 15u, 16u en 17u.

80. Kaart E 6

Athénée royal de Koekelberg

*Sint-Agatha-Berchemlaan 34
Koekelberg*

enkel za van 10u tot 18 u

19 (Bossaert/Basiliek)

49 (Bossaert/Basiliek)

Het *Athénée royal de Koekelberg* is ongetwijfeld het meest representatieve voorbeeld van een middelbare school gebouwd tijdens het interbellum. Het gemeentebestuur deed opnieuw een beroep op de ervaring van architect Henri Jacobs die een groot gebouw in art-decostijl ontwierp op de hoek van de Omer Lepreuxlaan en de Sint-Agatha-Berchemlaan. Baksteen is het hoofdmateriaal, in combinatie met natuursteen voor de vensteromlijstingen het ingangsportaal, de plinten en de kroonlijst die mooi benadrukt wordt door een beeldhouwd fries. Ondanks

de resolute keuze voor het modernisme volgens strikt geometrische lijnen laste Jacobs ook verwijzingen naar vroegere bouwstijlen in door een eigentijdse versie van een Romeinse tempel met op de benedenverdieping een portiek ondersteund door robuuste zuilen die de hoofdingang markeren. De indeling van de ruimtes binnenin is overzichtelijk en helder. De bekleding van de muren getuigt van veel aandacht voor de decoratie. De architect heeft geopteerd voor een opvallend gebruik van geverniste wandtegels in afwisselende kleuren, bijvoorbeeld ter hoogte van de trapreden. Dezelfde kleurvariatie treffen we ook aan in de vloeren en plinten. Natuursteen en metaal met bestudeerde lijnen vervolledigen het decoratieve programma.

Rondleidingen om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30. Met de medewerking van Korei.

80

81

81.

Kaart E 6

Nationale Basiliek van het Heilig Hart

Basiliekvoorplein 1 – Koekelberg

🕒 za van 10u tot 18u
zo van 13u tot 18u

🚗 19 (Bossaert/Basiliek)

🚗 49-19 (Bossaert/Basiliek),
87 (Riethuizen)

Het initiatief om op het plateau van Koekelberg een nationale basiliek te bouwen is afkomstig van Leopold II. De koning had een monument voor ogen dat in grootsheid de Sacré-Cœur in Parijs zou overtreffen. De Belgische Staat weigerde echter de nodige fondsen vrij te maken. Leopold II ging daarop aankloppen bij de Kerk maar het duurde tot in 1905 alvorens de eerste steen werd gelegd ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van België. De bouw werd na enkele jaren onderbroken door de Eerste Wereldoorlog en pas in 1930 hervat onder leiding van de Gentse architect Albert Van huffel volgens een nieuw plan. Zijn leerling en opvolger Paul Rome zette het werk voort en uiteindelijk werd de basiliek, hoewel nog niet helemaal voltooid, ingewijd in 1951. De Basiliek van Koekelberg, opgetrokken in bak-

steen en witsteen, is een toonbeeld van religieuze art-decostijl en kenmerkt zich door binnenvolumes van ongewone afmetingen. De decoratie van het interieur ligt volledig in dezelfde lijn van grootsheid. De vloer bestaat uit natuursteen en marmar, terwijl de muren opgetrokken zijn in Hollandse baksteen, Bourgognesteen en holle blokken terracotta, in een mal vervaardigd, geëmailleerd en gebakken in de oven. De felgele terracottablokken, vervaardigd door de Engelse firma Fireclay, dient als bekisting voor de structuren van gewapend beton. Een gebeeldhouwde groep van Harry Elström in onyx en sarrancolinmarmar uit de Pyreneeën hangt boven het hoofdaltaar.

Rondleidingen zaterdag om 10u, 11u, 14u, 15u en 16u en zondag om 13u, 14u en 16u.

Tentoonstelling over de verschillende soorten steen en materialen die voor de kerk gebruikt zijn.

Lezing door architect Jos Vandenberg over de architectuur van de basiliek en de verschillende stenen elementen, zondag om 15u.

Toegang tot het panoramisch terras tegen betaling (2,50 €).

Wandeling

Keramiëk, faience, mozaïek,... hoe steen decoratief wordt in Sint-Agatha-Berchem

Op vele Brusselse gevels, zowat overal in het gewest, kunnen we panelen in keramiëktegels of mozaïek aantreffen. Tijdens deze wandeling in Sint-Agatha-Berchem ontdekken we een aantal mooie voorbeelden met grote decoratieve waarde.

🕒 zaterdag om 10u en 14u
(duur: 1u30)

📍 vertrek:
voor de Villa Marie-Mirande,
Selliërs de Moranvilleaan 11
in Sint-Agatha-Berchem

🚗 19 (Vereman)

🚗 20-84 (Broek)

📄 reserveren verplicht op nr.
0496/38.85.94 (maandag tot
vrijdag van 10u tot 15u). Maxi-
mum 15 personen per vertrek.
Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Itinéraires op de paden van de Geschiedenis.